

DÉLMAGYARORSZÁG

Szerda, 1939. IX. 20.

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP

XV. évfolyam 214. szám

A színház körül

A vidéki színházgatók megjelennek Szegeden, hogy a várossal megkötssék a szerződést. A szerződés föltételeinek megállapítása a közgyűlés hatáskörébe tartoznék, de hát amikor Breszt-Litovszk fellegvára alatt találkozott a német és az orosz hadsereg s amikor — amint a Stefani-ügynökség jelentette — Dante Poklában leírt jelenetek játszódtak le a Romániába menekült lengyel hadsereg-foszlányok soraiban, talán nem éppen időszerű az ily természetű hatásköri kérdések fölvetése. Belátjuk, az egész színházi probléma sokat veszített nem is jelentőségéből, de abból a térből, amit ma a nyilvánosság előtti tárgyalás juttathat számára. Legtöbb kedvünk volna azt mondani: jöjjenek és játsszanak, csak minél kevesebbet beszéljenek, mert minden fölöslegesen kiéjtett szó már a nyílt, vagy alig elfojtott ellenkezéseknek egész sorát szabadítja föl s a nyilvánosság elé visz olyan kérdéseket, amelyeknek sulya ma nem ad jogcímet a nyilvánosság előtti szerepléshez.

Szinte örülünk, hogy a közgyűlés nem foglalkozik már ezzel a kérdéssel. Az intézkedés nem a közgyűlésé volt s a felelősség nem hárul a közgyűlésre. Hogy hogyan hívják az urakat, akik osztozkodni fognak majd a közoktatásügyi minisztérium szubvenciójában, azt talán egyszer meg fogjuk tanulni; reméljük, egyszerűen többször lesz szerencsénk hozzájuk. Csak ne jöjjenek programmal, előzetes hirdetéssel, plakátnyi ígéretekkel és Trafikos Erzsikével, mint kulturális szolgálatuk fémjelzőjével. Nyissák meg a színházat és játsszanak. „Ha jó a cél, mit feltevével magadnak akadni fognak biztos eszközök” e cél megvalósítására. Bennünket nem tulságosan érdekel a sorrend, a fölosztás, az osztozkodás, az „érdekszférák kijelölése”; szeretnénk már, ha volna színház Szegeden s ha már a színészkamara azt közölte, hogy „Szeptember végén” lesz színháza Szegednek, szeretnénk, ha ez az ígélet eredeti kötelezettségvállalás lenne s nem — Petőfi-plágium.

Hogy a közgyűlés elé nem kerül a színház kérdése, annak őszintén örülünk, de annak talán nem lett volna akadály, hogy a jogügyi bizottság véleményét nyilváníthatott volna abban a kérdésben: miként lehetne a négy igazgatóval szemben biztosítani a városnak azt a jogát, amire eddig egy igazgató kötelezte magát. A színházi szerződés nemcsak a színházépület átengedését s a város szolgáltatásainak részletezését tartalmazza, hanem azokat a kikötéseket is, amelyekkel a város a színházi előadások színvonalát biztosítani igyekszik s amelyek részben tárgyiak, részben személyiek, részben pedig a város beleszólási és intézkedési jogára vonatkozóak. Hogy a város kötelezettségei megmaradnak, abban nincs semmi kéttségünk. A meggyőződésünk szerint azonban nemcsak az a probléma, hogy a város a négy színházgató között hogyan fogja elosztani a színháznak juttatott világítási energiát. A város megszabta szerződésében azt is, hogy hánytagunak kell lennie a társulatnak s milyen szerepköröket kell betöltenie a vállalkozó igazgatónak, a szerződésben szó van arról is, hogy hánytagu kórusral, milyen zenekarral kell rendelkeznie a társulatnak, sőt még a görlok számát is meghatározta a

Hitler danzigi beszédében föltárta a lengyel hadjárat okait

Kemény bírálat a lengyel hadvezetéséről, elismerés a lengyel katonák hősiességének — Érdekes kijelentések a német-orosz szövetségről — „Lengyelország a versaillesi szerződésben megadott alakjában sohasem támad föl többé“

Németország lemondott minden határrevízióról nyugaton, de az eldobott keztyűt fölvette és végigküzd a háborút

Danzig, szeptember 19. A széles Langer-Markt-teren beláthatatlan embertömeg sorakozott föl kedden délután horogkeresztes zászlók és jelszavas táblák alatt. Amikor Hitler megjelent, szünni nem akaró újjongással üdvözölték. Mindenünnen hallatszott a szavalókórusok kiáltása: „Köszönet vezérünknek!“

Forster körzetvezető beszélt elsőnek és hűségfogadalmat tett a vezérnek. Utána Hitler Adolf állt föl s a következőket mondotta:

— Ma először lépek arra a földre, amelyet német telepesek jélevezrednél előbb vettek birtokba, mint ahogy az első fehér emberek a mai Newyork államban letelepedtek Félévezrednél hosszabb idő óta német volt ez a föld. Német maradt és német marad. Az a sors, amely ennek a városnak és ennek a szép országnak jutott, egész Németország sorsa volt. Amikor véget ért a véres küzdelem, amelyben Németország minden háborús cél nélkül vett részt, az emberiség számára oly békének kellett volna következnie, amely a jog újjáéledésére és ezzel minden jogtalanság végleges kiküszöbölésére vezetett volna.

— Ezt a békét azután Versaillesban nem szabad tárgyalásra terjesztették népünk elé, hanem parancssal rákényszerítették. Ezzel a békével egyetlen kérdést sem oldottak meg, hanem ezzel új problémák egész sorát idézték föl. Csak idő kérdése volt, hogy mikor fog hozzá a német nemzet képviselője ahhoz, hogy az új problémákat a maga részéről megoldja. A leglényegesebb kérdést akkor egyáltalán figyelmen kívül hagyták, azt a tényt, hogy a népek mégis csak föltámadnak s akármennyire nem tetszik ez a tárgy ennek, vagy annak az angol báhórus uszítóinak, ebben az élettérben 82 millió német egyesült.

— Németországot a versaillesi békében — folytatta Hitler — a legsúlyosabb jogtalanság érte. Olyan rendelkezéseket hajtottak akkor végre, amelyek lát-

tára egyenesen kételkedni kell abban, hogy eszüknél voltak-e azok a férfiak, akik ezt elkövették. Ezek az emberek, akik semmit nem tudtak az életterek történelmi fejlődéséről, akiknek semmi gazdasági érzékük sem volt, garázdálkodtak akkor Európában, szétléptek államokat, szétvágta tájakat, elnyomták népeket és elpusztítottak kultúrákat. Danzig ennek az öröklésnek lett áldozata és a lengyel állam ennek az oktalanságnak a terméke. A világ nemigen tudja, mennyit kellett Németországnak ezért a lengyel államért áldoznia: Csak azt egyet kell itt kijelentem, hogy mindazok a területek, amelyeket akkor Lengyelországba bekebeleztek, kizárólag a német tetterő, német szorgalom, német alkotótevékenység javára írhatók; kizárólag a német népek köszönhetik kultúrális jelentőségüket. Lengyelország maga nemzetiállam. Azt alkották meg benne, amit bűnül róttak föl a régi osztrák államnak. Emellett Lengyelország soha sem volt demokrata. Egészen vékony, tudóveszes felsőosztály uralkodott nemcsak az idegen nemzetiségeken, hanem tulajdonképpen saját népén is. Az erőszak állama volt, amelyet a gummibot, a rendőrség és végsőfokon a katonaság kormányzott. A németek sorsa ebben az államban szörnyű volt. Mindamellett megkísértem, hogy úgy, mint mindenütt, itt is olyan szabályozást találjak, amely talán méltányos egyezményhez vezethetett volna. Sikerült Pilsudszky tábornaggal olyan megegyezésre jutnom, amelynek egyengetnie kellett az utat a két nemzet megértésére. Míg a tábornagy élt, úgy látszott, mintha ez a kísérlet hozzájárult volna a helyzet enyhüléséhez. Halála után azonban nyomban megkezdődött a fokozott harc a németek ellen. Különösen két állapot volt egészen elviselhetetlen.

1. Egy várost, amelynek német jellegét senki sem vitatja, nemcsak abban akadályozták meg, hogy keresse a birodalomba vezető utat, hanem tervszerűen

körültekintő szerződés. Szerződés kötelezte a színházgatót operaelőadások tartására is s akik nem vesztették el emlékezőtehetségüket, azok arra is emlékeznek, hogy a város által nyújtott középpénzbeli szubvenció alapja eredetileg az operaelőadások támogatása volt s a városi szubvenció ellenében a színházgató meghatározott számú operaelőadás rendezésére kötelezte magát.

A szubvenció megmarad, csak éppen az operaelőadások maradnak el, vagy a budapesti Városi Színház egyik mellékhadiszinterévé alakult át a szegedi Városi Színház s ha éppen rá fog érn a budapesti társulat, esetleg lerándul Szegedre is, hogy a Trafikos Erzsike színvonalán nyújtson valamit a ködmönzagu jó vidéknek is. Ezzel a Trafikos Erzsikével úgy vagyunk, hogy amikor nagyon kellett darab, s nagyon elnézők voltunk, eltűrtük előadását, de hogy a programként hirdettet tiz darab

között, a színvonaljelző előadások között kelljen nekünk újra találkozni ezzel a minden elnézésre igényt tartó kísérlettel, ezt már sem a színészkamarától, sem az új rendszertől, sem az évi 200 ezer pengős szubvenciótól nem vártuk.

A város jogaival is törődni kell, a városnak anyagi és kulturális igényei vannak azoknak a juttatásoknak ellenében, amelyeket soha nem sajnált a magyar színházi kulturától s a vidéki magyar színházról s nem fog sajnálni ezentul sem, ha a színházi kultúra szolgálata s a vidéki magyar színház támogatása kér a várostól áldozatot. De abban a jogi, kulturális és pénzügyi bizonytalanságban, amely a színház kérdését körülveszi, mást nem tudunk tanácsolni, mint a város materiális és kulturális érdekeiről való gondoskodást. Mi végezzük el a kötelezettségünket s azután majd meglátjuk, hogy válik be az új rendszer s hogy válnak be az új rendszer képviselői?